

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

414Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 9ΗΣ ΚΑΙ 10ΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2005

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την XXXIIIη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού — 2003

SEC(2004) 658 τελικό

(2005/C 221/01)

Την 4^η Ιουνίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «XXXIIIη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού — 2003»

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Ιανουαρίου 2005 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. CHIRIACO.

Κατά την 414η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 9ης και 10ης Φεβρουαρίου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 75 ψήφους υπέρ, και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Η ετήσια έκθεση του 2003 σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού παρουσιάζει τις αλλαγές που επήλθαν στην εσωτερική οργάνωση του τομέα και στις μεθόδους εργασίας της Επιτροπής και περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή διασφαλίζει τη συνεκτικότητα της δομής της ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης.

1.2 Η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων σχετικά με την ανταγωνιστικότητα που τέθηκαν με τη στρατηγική της Λισσαβώνας. Αυτή περιλαμβάνει όχι μόνον την αντιμονοπωλιακή νομοθεσία και τη νομοθεσία σχετικά με τις συγκεντρώσεις, αλλά και την εφαρμογή αποτελεσματικών και αυστηρών κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις.

1.3 Με στόχο την απρόσκοπτη ένταξη των 10 νέων κρατών μελών, η Επιτροπή κατήρτισε ένα σύστημα κοινών κανόνων ανταγωνισμού για όλα τα κράτη μέλη προκειμένου να διασφαλισθεί η ισότιμη εφαρμογή των κανόνων που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις, τονίζοντας τη σημασία της επίλυσης του ζητήματος των κρατικών ενισχύσεων που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό με την ίδια αυστηρότητα που επιδεικνύεται στην εφαρμογή των κανόνων που ισχύουν για τις επιχειρήσεις.

1.4 Το 2003 καταγράφηκαν 815 νέες περιπτώσεις παραβιάσεων του δικαίου περί ανταγωνισμού. Μεταξύ άλλων, θεσπίστηκε η θέση του «υπεύθυνου επικοινωνίας με αποστολή τη διασφάλιση μόνιμου διαλόγου με τους ευρωπαίους καταναλωτές»: πράγματι το

συμφέρον των καταναλωτών αποτελεί πρωταρχικό μέλημα της πολιτικής ανταγωνισμού, αλλά η φωνή τους δεν εισακούεται κατά την εξέταση μεμονωμένων περιπτώσεων ή κατά τη συζήτηση διαφόρων πτυχών της κοινοτικής πολιτικής. Οι αρμοδιότητες του υπεύθυνου επικοινωνίας δεν περιορίζονται στον έλεγχο των συγκεντρώσεων, αλλά καλύπτουν επίσης τις συμφωνίες που αντιβαίνουν στους κανόνες ανταγωνισμού — καρτέλ και κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως — καθώς και άλλες πολιτικές που αφορούν τον τομέα.

1.5 Τον Οκτώβριο του 2003 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ένα σχέδιο κανονισμού και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις συμφωνίες μεταφοράς της τεχνολογίας επί των οποίων η ΕΟΚΕ είχε ήδη γνωμοδοτήσει⁽¹⁾. Η πρόταση μεταρρύθμισης, λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη αυτών των συμφωνιών τα τελευταία χρόνια, αποσκοπεί στην απλοποίηση και στη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού κανόνα της εξαίρεσης. Οι νέοι κανόνες πλεονεκτούν στα εξής σημεία:

— ο κανόνας της εξαίρεσης ανά κατηγορία θα περιλαμβάνει στο εξής μόνον μία μαύρη λίστα: ό,τι δεν αποκλείεται ρητά από το πεδίο εφαρμογής του κανόνα της εξαίρεσης θα επωφελείται του κανόνα αυτού,

— γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ των συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστικών εταιρειών και των συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστικών εταιρειών,

— προβλέπεται ήδη η έγκριση ενός «πακέτου εκσυγχρονισμού».

⁽¹⁾ EE C 80 της 30.3.2004.

1.6 Η Επιτροπή δημιούργησε ακόμη μία θέση «οικονομικού προϊστάμενου» για θέματα ανταγωνισμού, η εντολή του οποίου τέθηκε σε ισχύ την 1η Σεπτεμβρίου 2003, και ενίσχυσε παράλληλα κατά θετικό τρόπο τον ρόλο του συμβούλου ακροάσεων. Ο οικονομικός προϊστάμενος θα έχει τρεις βασικές αρμοδιότητες:

- θα παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες στα μεθοδολογικά ζητήματα οικονομίας και οικονομετρίας που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ και θα συμβάλλει, εφόσον χρειαστεί, στην ανάπτυξη μέσω γενικότερης πολιτικής,
- θα παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες γενικής φύσης σε μεμονωμένες υποθέσεις ανταγωνισμού από τα πρώτα κιάλας στάδια της εξέτασής τους,
- θα παρέχει λεπτομερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες σε σημαντικές υποθέσεις ανταγωνισμού που γείρουν σύνθετα οικονομικά ζητήματα, ιδίως όταν απαιτούν περίπλοκη οικονομική ανάλυση.

1.7 Από την πλευρά του, ο σύμβουλος ακροάσεων, αναλαμβάνει με μεγαλύτερες αρμοδιότητες και ανεξαρτησία το ρόλο του εγγυητή του δικαιώματος άμυνας σε ορισμένες διαδικασίες σε θέματα ανταγωνισμού. Εξαρτάται άμεσα από τον αρμόδιο επίτροπο και δεν λαμβάνει οδηγίες από την Γενική Διεύθυνση ανταγωνισμού. Μπορεί να παρεμβαίνει κάθε φορά που προκύπτουν νόμιμα θέματα που άπτονται του δικαιώματος άμυνας· είναι επιφορτισμένος με την διοργάνωση και την αντικειμενική διεξαγωγή των προφορικών ακροάσεων, αποφασίζει για το δικαίωμα ακρόασης τρίτων και για το κατά πόσο μπορούν να υποβληθούν νέα έγγραφα. Αναφέρεται στον αρμόδιο επίτροπο.

2. Εφαρμογή των αντιμονοπωλιακών κανόνων — άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης

2.1 Τον Οκτώβριο του 2003 η Επιτροπή ξεκίνησε την τελική φάση της διαδικασίας μεταρρύθμισης του συστήματος εφαρμογής των αντιμονοπωλιακών κανόνων (το λεγόμενο «πακέτο εκσυγχρονισμού»), προκειμένου να διευκολύνει την άσκηση των εξουσιών που έχουν ανατεθεί στις αρχές ανταγωνισμού και να θεσπίσει μηχανισμούς συνεργασίας με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού και τις εθνικές δικαστικές αρχές βάσει του κανονισμού 1/2003.

2.2 Το πακέτο εκσυγχρονισμού περιλαμβάνει ειδικότερα έναν νέο κανονισμό εφαρμογής για τις πτυχές που αφορούν την ακρόαση των ενδιαφερόμενων μερών καθώς και ορισμένα άλλα διαδικαστικά θέματα όπως η πρόσβαση στους φακέλους και ο χειρισμός των εμπιστευτικών πληροφοριών. Τα έξι σχέδια επικοινωνιών αφορούν μεταξύ άλλων τα είδη συνεργασίας στο εσωτερικό του δικτύου των ευρωπαϊκών αρχών ανταγωνισμού και μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών δικαστικών αρχών, τον αντίκτυπο στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, την εξέταση των καταγγελιών και τις κατευθύνσεις που πρέπει να δοθούν στις επιχειρήσεις ώστε να υποστηριχθούν κατά την εκτίμηση νέων

ζητημάτων ή παλαιότερων ανεπίλυτων προβλημάτων. Σε ό,τι αφορά το πακέτο εκσυγχρονισμού στο σύνολό του υπενθυμίζεται η σχετική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (!)

2.3 Στη διάρκεια του 2003, η Επιτροπή ενέκρινε 5 αποφάσεις κατά των παράνομων οριζόντιων συμφωνιών: γαλλικό βόειο κρέας, σορβικά άλατα, προϊόντα από άνθρακα και γραφίτη για ηλεκτρολογικές και μηχανολογικές εφαρμογές, οργανικά υπεροξειδία και βιομηχανικοί αγωγοί από χαλκό. Τα επιβληθέντα πρόστιμα ανέρχονται σε 400 εκατομμύρια ευρώ: το ύψος τους αναμένεται να δράσει αποτρεπτικά. Για τη διαπίστωση της παρανομίας απαιτείται η διεξαγωγή επιθεωρήσεων στις εταιρείες. Η εταιρεία που αποκαλύπτει πρώτη την ύπαρξη συμφωνίας με επαρκή αποδεικτικά στοιχεία για την επιβεβαίωση των πληροφοριών απαλλάσσεται από κάθε ευθύνη. Από την άλλη, η Επιτροπή διάκειται θετικά απέναντι σε συμφωνίες μεταξύ εταιρειών οι οποίες δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό στις σχετικές αγορές, εφόσον οι καταναλωτές επωφελούνται από τις συνεργασίες αυτές. Κατά τη διάρκεια του 2003 η Επιτροπή απεφάνθη σχετικά με τρεις περιπτώσεις παραβίασης του άρθρου 82 οι οποίες αφορούσαν:

- τις τιμές που χρέωνε η εταιρεία Deutsche Telekom AG σε ανταγωνίστριες εταιρείες για την πρόσβαση στην τηλεπικοινωνιακή υποδομή των τοπικών δικτύων της,
- την τιμολογιακή πολιτική της Wanadoo για υπηρεσίες ADSL,
- την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης από τον ιταλικό κρατικό οργανισμό σιδηροδρόμων (Ferrovie dello Stato Spa) στις αγορές πρόσβασης στη σιδηροδρομική υποδομή, έλξης και μεταφοράς επιβατών.

3. Εξελίξεις στην πολιτική του ανταγωνισμού σε τομεακό επίπεδο

3.1 Το 2003 σημειώθηκαν σημαντικά βήματα προόδου, μολοντί όχι στον επιθυμητό βαθμό, στη διαδικασία απελευθέρωσης του ενεργειακού τομέα (ηλεκτρική ενέργεια και φυσικό αέριο): τον Ιούνιο εγκρίθηκε το νομοθετικό πακέτο που θα επιτρέψει σε όλους τους ευρωπαίους καταναλωτές να επιλέγουν οι ίδιοι τον πάροχο που επιθυμούν από τον Ιούλιο του 2007. Απώτερος στόχος των διατάξεων αυτών είναι η διασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ των κινήτρων για τη δημιουργία νέων υποδομών και η πλήρης πραγμάτωση της κοινής αγοράς.

3.2 Ωστόσο, παρέμειναν μεταξύ των καταναλωτών και μεταξύ των επιχειρήσεων των διαφόρων χωρών της Ενώσεως διάχυτα αισθήματα δυσαρέσκειας για τα υψηλά ακόμη επίπεδα των τιμών και την σχετική αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών αυτών. Εξάλλου, συχνά στα νέα κράτη μέλη οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις των καταναλωτών υπογραμμίζουν με έμφαση την ανάγκη να γίνει πλήρως σεβαστή η ανεξαρτησία των εθνικών αρχών που εγγυώνται τον ανταγωνισμό και των ρυθμιστικών αρχών για τις κοινωφελείς υπηρεσίες.

(!) ΕΕ C 80 της 30.3.2004.

3.2.1 Ενώ υπάρχει κατάλληλη και πλήρης νομοθεσία για τον ανταγωνισμό, ιδιαίτερα στα νέα κράτη μέλη, παρατηρείται συχνά έλλειψη βουλήσεως που να διασφαλίζει ότι οι υπηρεσίες παρακολούθησης και επιβολής πληρούν κατάλληλα το ρόλο τους. Συνεπώς, τα καθεστώτα αυτά ήταν συχνά ανίκανα να προωθήσουν τα συμφέροντα τόσο των καταναλωτών όσο και των αποτελεσματικών αγορών. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της δημιουργίας μίας πιο λειτουργικής σχέσης. Μία πιο οργανωμένη και πλούσια δράση εκ μέρους των καταναλωτών θα βοηθήσει επίσης τις κυβερνήσεις στο να λαμβάνουν αποφάσεις και θα παράσχει πληροφορίες για αγορές και πρακτικές κατά του ανταγωνισμού.

3.3 Στον τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών, η οδηγία που εγκρίθηκε το 2002 αποσκοπεί στην παγίωση της εσωτερικής αγοράς, ιδίως μέσω της προοδευτικής μείωσης του αποκλειστικού γεωγραφικού χώρου και της απελευθέρωσης της εξερχόμενης διασυνοριακής αλληλογραφίας. Εξάλλου, βάσει συμφωνίας που επετεύχθη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Επιτροπή θα διεξαγάγει στη διάρκεια του 2006 μελέτη σχετικά με τον αντίκτυπο της καθολικής υπηρεσίας για κάθε κράτος μέλος. Βάσει των αποτελεσμάτων της μελέτης, η Επιτροπή θα υιοθετήσει πρόταση για το πλήρες άνοιγμα της αγοράς ταχυδρομικών υπηρεσιών από το 2009 ή οποιοδήποτε άλλο μέτρο για τη διασφάλιση του χαρακτήρα της καθολικής υπηρεσίας.

3.4 Όσον αφορά τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, τον Ιούλιο 2004 έληξε η προθεσμία για την αποδοχή του νέου κανονιστικού πλαισίου του τομέα. Στη σχετική έκθεσή της, η Επιτροπή τόνισε κυρίως τις εξής αρχές: οι αγορές πρέπει να αναλύονται βάσει των αρχών του ανταγωνισμού· υποχρεώσεις είναι δυνατό να επιβληθούν μόνον στις εταιρείες που κατέχουν δεσπόζουσα θέση· όλες οι υπηρεσίες και τα δίκτυα ηλεκτρονικής επικοινωνίας πρέπει να αντιμετωπίζονται με τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις (τεχνολογική ουδετερότητα). Η ανάπτυξη και η γενικευμένη πρόσβαση στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες δεν μπορούν από μόνες τους να εγγυηθούν την ανάκαμψη της οικονομικής ανάπτυξης. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, πρέπει να αυξηθεί το επίπεδο των γνώσεων και των προσόντων όλων όσων θα κληθούν να αξιοποιήσουν τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας.

3.5 Στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, η Επιτροπή αποφάσισε να εγκαينάσει το 2003 εκτενή διάλογο με όλους τους ενδιαφερομένους του τομέα, που να μην αναφέρεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, με σκοπό την κατάρτιση διαφανών κατευθυντηρίων γραμμών για την προστασία του ανταγωνισμού στον τομέα των συμμαχιών και των συγκεντρώσεων μεταξύ αεροπορικών εταιρειών.

3.5.1 Επίσης, προωθήθηκαν οι εργασίες για τον καθορισμό και την υλοποίηση των κοινών κατευθύνσεων για την εφαρμογή των αντιμονοπωλιακών κανόνων στον σιδηροδρομικό τομέα όσον αφορά τόσο τη μεταφορά εμπορευμάτων όσο και τη μεταφορά επιβατών.

3.5.2 Ο κλαδικός διάλογος αναπτύχθηκε και στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, της διανομής αυτοκινήτων οχημάτων και

των ασφαλειών, με σκοπό την επανεξέταση και την υιοθέτηση των ενδεδειγμένων κανονιστικών διατάξεων για απαλλαγή κατά κατηγορία.

3.5.3 Ο κλαδικός διάλογος που θα αναπτυχθεί στους τομείς των μεταφορών που προαναφέρθηκαν, θα πρέπει να λάβει υπόψη και συγκρίσιμες μορφές φορολογικής μεταχείρισης.

3.6 Μέσα μαζικής ενημέρωσης: η Επιτροπή θεωρεί την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης θεμελιώδη για την ανάπτυξη τόσο της ΕΕ όσο και της πολιτιστικής ταυτότητας των κρατών μελών, ωστόσο ο έλεγχος της συγκέντρωσης των μέσων ενημέρωσης εμπίπτει κατά πρώτο λόγο στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Η εφαρμογή των μέσων της πολιτικής ανταγωνισμού στον εν λόγω τομέα περιορίζεται στον οικονομικό αντίκτυπο της στάσης των εταιρειών του κλάδου και στον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων. Τα μέσα αυτά δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τους εθνικούς ελέγχους της συγκέντρωσης των μέσων ενημέρωσης και τα εσωτερικά μέτρα για τη διασφάλιση της πολυφωνίας. Το πεδίο εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού περιλαμβάνει απλώς την επίλυση των προβλημάτων που προκύπτουν από τη δημιουργία ή την ενίσχυση των δεσποζουσών θέσεων στις συναφείς αγορές και από τον αποκλεισμό ανταγωνιστριών εταιρειών.

3.6.1 Θα δούμε στη συνέχεια ότι η στάση αυτή της Επιτροπής, έστω και αν ήταν τυπικώς ορθή, δεν ήταν σε θέση να εμποδίσει ή να αντικρούσει, κυρίως σε ορισμένες χώρες, δεσποζουσες θέσεις και σχετικές πρακτικές κατά του ανταγωνισμού. Οι ενδιαφερόμενες αγορές είναι διαφορετικές και μεταξύ τους αποφασιστικό βάρος για το σκοπό της προστασίας της πολυφωνίας φέρει όλο και περισσότερο η αγορά των τηλεοπτικών διαφημίσεων, η οποία δεν έχει έως τώρα ερευνηθεί επαρκώς.

3.6.2 Εξάλλου, στις ελεγκτικές ενέργειες δεν δόθηκε σημασία στις μεθόδους που εφαρμόζουν ορισμένες ομάδες εταιρειών που αναπτύσσουν δραστηριότητα στον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης προκειμένου να ενισχύσουν την δεσπόζουσα θέση τους, ειδικότερα μέσω της προσφυγής σε αμυντικά μέτρα που σκοπό έχουν να αποθαρρύνουν εχθρικές κλιμακώσεις μέσω της χρεώσεως της εταιρείας-στόχου ή μέσω της παροχής πολλαπλών δικαιωμάτων ψήφου που διευκολύνουν τον έλεγχο της εταιρείας εκ μέρους μετόχων της μειοψηφίας.

3.6.3 Συνεπώς, η Επιτροπή θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική κατά την εφαρμογή των ανταγωνιστικών διατάξεων και πρακτικών.

3.7 *Ελευθέρια επαγγέλματα*: Η Επιτροπή έθεσε στη διάθεση του κοινού μία μελέτη του Ινστιτούτου Προηγμένων Μελετών της Βιέννης (IHS) από την οποία προκύπτει η ύπαρξη διαφορετικών επιπέδων ρύθμισης των υπηρεσιών που παρέχουν οι ελεύθεροι επαγγελματίες ανά κράτος μέλος και ανά επάγγελμα. Το συμπέρασμα της μελέτης είναι το εξής: στις χώρες όπου η ρύθμιση είναι πιο αυστηρή και η ελευθερία άσκησης των επαγγελματιών μεγαλύτερη, είναι δυνατό να παραχθεί συνολικά περισσότερος πλούτος.

3.7.1 Επίσης, στο Συνέδριο για την ρύθμιση των ελευθέρων επαγγελματιών που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες το 2003 συζητήθηκαν, παρουσία 260 εκπροσώπων των ενδιαφερόμενων επαγγελματικών ομάδων, οι συνέπειες των κανόνων και των ρυθμιστικών διατάξεων στη δομή της αγοράς και στην προστασία των καταναλωτών.

3.7.2 Στο ανωτέρω συνέδριο, ο Επίτροπος Monti εξήγγειλε την πρόθεση της Επιτροπής να καταρτίσει έκθεση εντός του 2004 σχετικά με τον ανταγωνισμό στις επαγγελματικές υπηρεσίες. Η έκθεση αυτή, που περιλαμβάνει ιδιαίτερα σημαντικούς προσανατολισμούς και οδηγίες, δημοσιεύτηκε στις 9 Φεβρουαρίου 2004.

4. Μεταρρύθμιση του συστήματος ελέγχου των συγκεντρώσεων

4.1 Στις 27 Νοεμβρίου 2003, το Συμβούλιο πέτυχε πολιτική συμφωνία για την μεταρρύθμιση του κανονισμού περί συγκεντρώσεων, η οποία ουσιαστικά ενσωματώνει τις τροποποιήσεις που πρότεινε η Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2002. Στις εν λόγω τροποποιήσεις περιλαμβάνονται μη νομοθετικά μέτρα που αποσκοπούν στον εξορθολογισμό της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, στη βελτίωση της οικονομικής ανάλυσης και στη διασφάλιση αποτελεσματικότερης προστασίας των δικαιωμάτων άμυνας. Επίσης, διορίστηκε οικονομικός προϊστάμενος αρμόδιος για ζητήματα ανταγωνισμού και συστάθηκε ειδική επιτροπή ώστε τα συμπεράσματα να είναι απολύτως ανεξάρτητα. Όσον αφορά την αξιολόγηση των συγχωνεύσεων υπενθυμίζεται η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις διαμεθοριακές συγχωνεύσεις των εταιρειών κεφαλαίων»⁽¹⁾.

4.2 Στόχος: να διασφαλισθεί ότι το κριτήριο της ουσιαστικής εκτίμησης που προβλέπει ο κανονισμός συγκεντρώσεων (ήτοι το κριτήριο της δεσπόζουσας θέσης) καλύπτει πράγματι όλες τις περιπτώσεις συγκεντρώσεων που αντιβαίνουν στους κανόνες ανταγωνισμού διασφαλίζοντας ταυτόχρονα τη συνέχεια της ασφάλειας δικαίου. Το κριτήριο της ουσιαστικής εκτίμησης αντιπαραβλήθηκε με αυτό του ουσιαστικού περιορισμού του ανταγωνισμού («substantial lessening of competition») και, τελικά, η διατύπωση του κριτηρίου που εγκρίθηκε έχει ως εξής: «Οι συγκεντρώσεις που ενδέχεται να παρακωλύουν σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα αυτής, ιδίως ως αποτέλεσμα της δημιουργίας ή της ενίσχυσης μιας δεσπόζουσας θέσης, κηρύσσονται ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά».

4.2.1 Η νέα διάταξη, με τη διατύπωση «ιδίως ως αποτέλεσμα της δημιουργίας ή της ενίσχυσης...», παραπέμπει σε δυναμική διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της απαγόρευσης που δεν περιορίζεται πλέον στα στενά όρια του κριτηρίου της δεσπόζουσας θέσης. Ωστόσο, η εν λόγω διάταξη θα ερμηνευθεί και θα εφαρμοσθεί υπό το πρίσμα όσων περιέχονται στην κοινή δήλωση του Συμβουλίου και της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 2 και βάσει της αιτιολογικής σκέψης 25 του κανονισμού⁽²⁾ όπου διευκρινίζεται

ότι η έννοια αυτή «θα πρέπει να ερμηνευθεί ως εκτεινόμενη, πέρα από την έννοια της δεσπόζουσας θέσης, μόνο στις ανταγωνιστικές επιπτώσεις μιας συγκεντρώσεως που προκύπτουν από τη μη συντονισμένη συμπεριφορά των επιχειρήσεων που δεν έχουν δεσπόζουσα θέση στην εν λόγω αγορά». Προκύπτει, συνεπώς, ότι το πεδίο εφαρμογής θα εξακολουθήσει να προσδιορίζεται σε συνάρτηση με την έννοια της δεσπόζουσας θέσης.

4.3 Κατευθύνσεις σχετικά με την εκτίμηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων: οριζόντιες συγκεντρώσεις είναι οι συγκεντρώσεις μεταξύ ανταγωνιστικών ή δυναμικά ανταγωνιστικών εταιρειών. Οι εν λόγω συγκεντρώσεις θεωρούνται παράνομες στον βαθμό που αυξάνουν την ισχύ των εταιριών στην αγορά με πιθανά αρνητικά αποτελέσματα για τους καταναλωτές, ιδίως υπό τη μορφή υψηλότερων τιμών, χαμηλότερης ποιότητας των προϊόντων και μειωμένης δυνατότητας επιλογής. Και τούτο χωρίς να λαμβάνεται υπόψη αν τα αποτελέσματα κατά του ανταγωνισμού προέρχονται από τη δημιουργία ή από την ενίσχυση ενός μοναδικού δεσπόζοντος φορέα ή από μία κατάσταση ολιγοπωλίου. Ωστόσο, ο αντίκτυπος της συγκεντρώσεως θα εκτιμηθεί σε σχέση με αυτό που θα είχε συμβεί στην ενδιαφερόμενη αγορά απουσία της συγκεντρώσεως. Τούτο θα μπορούσε να σημαίνει, για παράδειγμα, ότι η αγορά μιας επιχειρήσεως υπό πτώχευση δεν θα αιτιολογούσε την παρέμβαση της Επιτροπής.

4.4 Νέες βέλτιστες πρακτικές: στο πλαίσιο της δέσμης των μεταρρυθμίσεων του 2002 διεξήχθη διαβούλευση που ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2003 και είχε ως στόχο την παροχή κατευθύνσεων στα ενδιαφερόμενα μέρη όσον αφορά την καθημερινή διαχείριση των διαδικασιών που σχετίζονται με τον έλεγχο των συγκεντρώσεων στην ΕΕ.

5. Διεθνής συνεργασία

5.1 Η Επιτροπή συμμετέχει ενεργά στην ομάδα εργασίας του δικτύου ICN (International Competition Network — Διεθνές Δίκτυο Ανταγωνισμού) για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων που υπάγονται σε περισσότερες έννομες τάξεις. Οι δραστηριότητες της ομάδας αυτής χωρίζονται σε τρεις υποκατηγορίες:

— κοινοποιήσεις και διαδικασίες,

— τεχνικές έρευνας,

— αναλυτικό πλαίσιο.

5.1.1 Η Επιτροπή συμμετέχει στις δραστηριότητες και των τριών υπο-ομάδων. Κύριος στόχος είναι η βελτίωση της αμοιβαίας κατανοήσεως μεταξύ των διαφορετικών δικαιοδοσιών κατά τρόπο ώστε να καταστεί πιο αποτελεσματικός ο έλεγχος των συγκεντρώσεων.

5.1.2 Γενικότερα το διεθνές δίκτυο ανταγωνισμού αποτελεί ένα εικονικό δίκτυο μεταξύ διαφόρων αρχών που εγγυώνται τον ανταγωνισμό, με σκοπό να διευκολύνει την διεθνή συνεργασία και να διατυπώσει προτάσεις προκειμένου να μειωθεί το κανονικό κόστος και να ευνοηθεί η σύγκλιση επί της ουσίας και επί των διαδικασιών.

⁽¹⁾ EE C 117 της 30.04.2004.

⁽²⁾ Κανονισμός 139/2004 του Συμβουλίου, της 20/01/2004.

5.1.3 Κατά τη δεύτερη Συνδιάσκεψη του δικτύου ICN που έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2003 στην πόλη Merida του Μεξικού, κατέστη προφανής η αναγκαιότητα να διατυπωθούν σαφείς και προσίτιοι κανόνες στον τομέα της προστασίας του ανταγωνισμού και επιβεβαιώθηκε η στρατηγική σημασία της προώθησης του ανταγωνισμού στο πλαίσιο των υπό ρύθμιση τομέων, μειώνοντας έτσι το ρυθμιστικό κόστος και αίροντας τα εμπόδια για την αμοιβαία αντισταθμισή μεταξύ των έννομων τάξεων ιδιαίτερα δε ό,τι αφορά την πολιτική στον τομέα των συγκεντρώσεων.

6. Κρατικές ενισχύσεις

6.1 Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων εστιάζεται στις επιπτώσεις που έχουν επί του ανταγωνισμού οι ενισχύσεις που χορηγούν τα κράτη μέλη στις εταιρείες. Στόχος: να διασφαλισθεί ότι οι παρεμβάσεις του δημόσιου τομέα δεν επηρεάζουν την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, ότι προωθούν τον ανταγωνισμό και ενισχύουν τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Πρέπει κυρίως να διασφαλισθεί ότι τα θετικά αποτελέσματα της απελευθέρωσης δεν επηρεάζονται αρνητικά από τα εκάστοτε μέτρα κρατικών ενισχύσεων. *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης*: τα κράτη μέλη οφείλουν να μειώσουν το γενικό επίπεδο των ενισχύσεων και να τις επαναπροσανατολίσουν προς οριζόντιους στόχους κοινοτικού ενδιαφέροντος (ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, απασχόληση, προστασία του περιβάλλοντος, προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης των ΜΜΕ). Η Επιτροπή θεωρεί προτεραιότητα την ανάκτηση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν παρανόμως από τα κράτη μέλη.

6.1.1 Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να επικριθεί το γεγονός ότι ορισμένα κράτη μέλη δεν άνοιξαν τους διαγωνισμούς για την υποβολή προσφορών για δημόσιες αγορές στους υποψηφίους που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο τομέας των δημόσιων αγορών έχει ετήσιο κύκλο εργασιών που υπερβαίνει τα 500 δισ. ευρώ: η πρακτική που ακολουθούν ορισμένα κράτη μέλη να ευνοούν τις δικές τους εθνικές εταιρείες ζημιώνει τον ανταγωνισμό και αυξάνει τη φορολογική επιβάρυνση των καταναλωτών.

6.2 Κρατικές ενισχύσεις για διάσωση και αναδιάρθρωση των προβληματικών επιχειρήσεων. Οι σχετικές κατευθύνσεις που έληξαν τον Οκτώβριο του 2004, διευκρινίζουν ότι οι κρατικές ενισχύσεις θα μπορούσαν να θεωρηθούν νόμιμες υπό ορισμένες αυστηρές προϋποθέσεις. Οι κατευθύνσεις αυτές αποτέλεσαν αντικείμενο επανεξέτασης, η οποία επικεντρώθηκε ιδίως στα εξής σημεία:

- διασφάλιση ότι οι ενισχύσεις για τη διάσωση εταιρειών περιορίζονται σε αναστρέψιμη, μεταβατική και βραχυπρόθεσμη οικονομική στήριξη, η οποία παρέχεται μόνον για όσο διάστημα απαιτεί η κατάρτιση ενός πλήρους σχεδίου αναδιάρθρωσης,
- επικέντρωση του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων στις μεγάλες εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε όλη την ΕΕ,
- ενίσχυση της αρχής σύμφωνα με την οποία ο δικαιούχος των ενισχύσεων, ιδίως αν πρόκειται για μεγάλη εταιρεία, υποχρεούται να χρηματοδοτήσει μεγάλο μέρος του κόστους αναδιάρθρωσης χωρίς να βασίζεται στις κρατικές ενισχύσεις,

— εφαρμογή της αρχής της «ενιαίας ενίσχυσης».

6.3 Πολυτομεακό πλαίσιο για μεγάλα επενδυτικά σχέδια: αυστηροί κανόνες για τομείς που έχουν πληγεί από προβλήματα διαρθρωτικής φύσης. Η καταγραφή των τομέων επρόκειτο να ολοκληρωθεί ως το τέλος του 2003. Ωστόσο, λόγω μεθοδολογικών και τεχνικών προβλημάτων, η Επιτροπή αποφάσισε να αναβάλει την έγκριση του σχετικού καταλόγου, και η ισχύς των υπαρχόντων μεταβατικών κανόνων για τα επενδυτικά σχέδια σε «ευαίσθητους» τομείς παρατάθηκε ως τον Δεκέμβριο του 2006.

6.4 Ενισχύσεις προς τις ΜΜΕ για έρευνα και ανάπτυξη: Οι ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη μπορούν να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη, να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα και να δώσουν ώθηση στην απασχόληση. Στην περίπτωση των ΜΜΕ, οι εν λόγω ενισχύσεις είναι ιδιαίτερες σημαντικές.

6.5 Ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη, ενισχύσεις για την εκπαίδευση, φορολογικές ενισχύσεις. Στο πλαίσιο των φορολογικών ενισχύσεων, εξετάστηκαν ιδίως οι εναλλακτικές μέθοδοι φορολόγησης, όπως η μέθοδος «cost plus» (το φορολογητέο εισόδημα υπολογίζεται κατ' αποκοπήν και αντιστοιχεί σε ένα ποσοστό του ύψους των δαπανών και των λειτουργικών εξόδων). Στο πλαίσιο των τομεακών ενισχύσεων (πβλ. ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή του προσωρινού αμυντικού μηχανισμού) ελήφθησαν υπόψη οι ακόλουθοι τομείς: σιδηρουργία, τηλεπικοινωνίες, άνθρακας, σιδηροδρομικές μεταφορές, συνδυασμένες μεταφορές, οδικές, θαλάσσιες και εναέριες μεταφορές.

6.6 Γεωργία: στις 23 Δεκεμβρίου 2003 η Επιτροπή ενέκρινε έναν νέο κανονισμό που θεσπίζει καθεστώς εξαίρεσης ανά κατηγορία για ορισμένα είδη κρατικών ενισχύσεων, βάσει του οποίου τα κράτη μέλη δεν θα είναι πλέον υποχρεωμένα να κοινοποιούν προληπτικά τις εν λόγω ενισχύσεις στην Επιτροπή προκειμένου να λάβουν έγκριση. Ο νέος κανονισμός, που θα τεθεί σε ισχύ ως το τέλος του 2006, αφορά τις ενισχύσεις που χορηγούνται στις ΜΜΕ του γεωργικού τομέα. Δεδομένου του ορισμού της ΜΜΕ (250 απασχολούμενοι και κύκλος εργασιών 40 εκατομμυρίων ευρώ ή ισολογισμός 27 εκατομμυρίων ευρώ), εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού όλες σχεδόν οι επιχειρήσεις του γεωργικού τομέα. Τέλος, η Επιτροπή εισάγει ένα νέο κανόνα για τη διαφάνεια: μία περίληψη όλων των εξαιρούμενων κρατικών ενισχύσεων, ανά κράτος μέλος, θα δημοσιεύεται στο Διαδίκτυο 5 ημέρες πριν από την έναρξη της πληρωμής της ενίσχυσης ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη διαθέτουν τις απαραίτητες πληροφορίες.

7. Γενικές εκτιμήσεις

7.1 Αφού συνοψίσαμε και εν μέρει σχολιάσαμε την XXXIII Έκθεση της Επιτροπής για την πολιτική ανταγωνισμού κατά το 2003, τώρα θα πρέπει να διατυπώσουμε ορισμένες εκτιμήσεις γενικού χαρακτήρα για το σύνολο της εκθέσεως και ιδιαίτερα για ορισμένες από τις πιο σημαντικές της πτυχές που αφορούν το μέλλον.

7.2 Σχέση μεταξύ της πολιτικής ανταγωνισμού και της οικονομικής πολιτικής για την ανάπτυξη

7.2.1 Η πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει γίνει πιο αποτελεσματική και πιο ανοικτή στην προοπτική ανάπτυξης καλής σχέσης με τις εταιρείες και τους καταναλωτές χάρη στις νέες διαδικασίες εφαρμογής της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, στην αναθεώρηση του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις και τέλος, στις οργανωτικές αλλαγές στο εσωτερικό της Επιτροπής.

7.2.2 Χάρη στην πολιτική ανταγωνισμού, η Ευρωπαϊκή Ένωση σημείωσε ουσιαστικά βήματα προς τα εμπρός στη διαδικασία απελευθέρωσης επαναφέροντας στη λογική και τη δυναμική της αγοράς ολόκληρους οικονομικούς τομείς και συνεπώς συμβάλλοντας συγκεκριμένα στη δημιουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς. Επομένως, η πολιτική ανταγωνισμού έχει ουσιαστική σημασία και η πλήρης αυτονομία της πρέπει πάντοτε να προστατεύεται.

7.2.3 Ωστόσο, η πολιτική ανταγωνισμού από μόνη της δεν μπορεί να ανταποκριθεί στην επιτακτική πλέον ανάγκη, σε ολόκληρη την ΕΕ, για έντονη ανάκαμψη της μεγέθυνσης και για βιώσιμη οικονομική αναπτυξιακή πολιτική που θα βασίζονται στην καινοτομία και τον κοινωνικό διάλογο. Οι διαρθρωτικές μεταβολές που επήλθαν στην παραγωγή και στο παγκόσμιο εμπόριο, αρχής γενομένης από εκείνες που προκάλεσε το νέο τεχνολογικό σύστημα, απαιτούν από την Επιτροπή την ενεργοποίηση και τον συντονισμό άλλων μέσων οικονομικής πολιτικής. Σκοπός είναι η διαφύλαξη και η αναζωογόνηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας και η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, της απασχόλησης, η προστασία του περιβάλλοντος καθώς και η προώθηση εκτεταμένων και δεσμευτικών προγραμμάτων έρευνας και ανάπτυξης. Η θέση της Επιτροπής για την «Υποστήριξη των διαρθρωτικών αλλαγών: Μία βιομηχανική πολιτική για τη διευρυμένη Ευρώπη» και η σχετική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ⁽¹⁾, ωθούν προς αυτή την κατεύθυνση. Η ατζέντα της Δισσαβώνας περιγράφει με στρατηγική ακρίβεια τον δρόμο που πρέπει να ακολουθηθεί. Ωστόσο, αυτό πρέπει να καταστεί δυνατό και μάλιστα να επιταχυνθεί η υλοποίησή του, τόσο σε γενικό όσο και σε κλαδικό επίπεδο.

7.2.3.1 Σε κλαδικό επίπεδο η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνοντας τις αιτιολογικές σκέψεις που περιλαμβάνονται σε πρόσφατη γνωμοδότησή της, της 30ής Ιουνίου 2004 με θέμα «LeaderSHIP 2015 — Για τον καθορισμό του μέλλοντος της ευρωπαϊκής βιομηχανίας ναυπήγησης και επισκευής πλοίων — Ανταγωνιστικότητα μέσω της αριστείας»⁽²⁾, επαναδιατυπώνει την ανάγκη να προωθηθεί η νέα, πλήρως ολοκληρωμένη προσέγγιση που προσδιορίστηκε στο Συμβούλιο Ανταγωνισμού του Νοεμβρίου 2003 με στόχο την ενίσχυση του βιομηχανικού ανταγωνισμού και την ενθάρρυνση της ανάπτυξης και της καινοτομίας σε όλους τους τομείς έρευνας.

7.3 Κρατικές ενισχύσεις και υπηρεσίες κοινής ωφέλειας

7.3.1 Η μεταρρυθμιστική διαδικασία που αποσκοπεί στον εξορθολογισμό και στην απλοποίηση των διαδικασιών που σχετίζονται με τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων έχει κάνει σημαντικά βήματα προόδου προς την κατεύθυνση της μείωσης του επιπέδου των κρατικών ενισχύσεων που όρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης και του επαναπροσανατολισμού τους προς οριζόντιους στόχους κοινοτικού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των

στόχων που συνδέονται με τη συνοχή. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται διάφορα μέτρα που έλαβε η Επιτροπή, όπως η σχετική διευρύνση του πεδίου εφαρμογής των ενισχύσεων για την έρευνα και ανάπτυξη· οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας, σχετικά με την αναδιάρθρωση των προβληματικών εταιρειών και σχετικά με τις οικονομικές ενισχύσεις για την κατάρτιση και για την προστασία του περιβάλλοντος· το πολυτομεακό πλαίσιο για μεγάλα επενδυτικά σχέδια.

7.3.2 Με την απόφασή του για την υπόθεση Altmark τον Ιούλιο του 2003, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την εξαίρεση από τις κρατικές ενισχύσεις των αποζημιώσεων προς τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Παραμένουν ωστόσο ανοικτά ορισμένα ζητήματα, κυρίως όσον αφορά τη βέλτιστη σχέση που πρέπει να επιδιωχθεί μεταξύ των κρατικών ενισχύσεων και των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Η φύση των προϋποθέσεων που τέθηκαν από το Δικαστήριο καθιστά πράγματι αναγκαία τη βελτίωση της ασφάλειας δικαίου, ιδίως όσον αφορά την εκτίμηση του κόστους, τον προσδιορισμό της χρηματοδότησης των υπηρεσιών⁽³⁾ και την καλύτερη περιγραφή των υποχρεώσεων των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που τυγχάνουν αποζημίωσης. Επιπλέον, στην Πράσινη Βίβλο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας που δημοσιεύτηκε τον Μάιο του 2003 είχε ήδη αναγνωριστεί η ανάγκη να αξιολογηθεί κατά πόσον οι αρχές που διέπουν τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας πρέπει να ενοποιηθούν και να συγκεκριμενοποιηθούν σε ένα ευρύτερο κοινοτικό πλαίσιο, και να προσδιορισθεί η βέλτιστη νομοθετική ρύθμιση των υπηρεσιών αυτών καθώς και τα μέτρα που θα επιτρέψουν την αύξηση της ασφάλειας δικαίου για όλους τους φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα.

7.3.3 Εάν δεν καθορισθούν και δεν χρηματοδοτηθούν κατάλληλα, οι υποχρεώσεις της καθολικής υπηρεσίας είναι πιθανό να οδηγήσουν τις εταιρείες που υπόκεινται σε αυτές σε αυξανόμενες ζημιές λόγω της πιθανής εισόδου ανταγωνιστριών εταιρειών στους πλέον κερδοφόρους τομείς δραστηριότητας.

7.3.4 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ωστόσο την ανάγκη, που ήδη υπογράμμισε στη γνωμοδότησή⁽³⁾ της για το Πράσινο Βιβλίο που υπέβαλε η Επιτροπή, να εγκριθεί σαφής κανονιστική πράξη σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματική και ισότιμη πρόσβαση των χρηστών σε υπηρεσίες ποιότητας που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις τους. Εξάλλου, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την αναδιοργάνωση και τη λειτουργία των κοινωνικών υπηρεσιών, συνιστά να ενοηθεί ο όσο το δυνατόν ευρύτερος διάλογος με τους κοινωνικούς εταίρους και τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς.

7.4 Ελεύθερα επαγγέλματα

7.4.1 Η επισταμένη ανάλυση της Επιτροπής σχετικά με τις νομοθετικές ρυθμίσεις κάθε κράτους μέλους στον τομέα των επαγγελματικών υπηρεσιών αποδείχθηκε πολύ χρήσιμη καθώς επέτρεψε την αποτελεσματική διατύπωση του μηνύματος ότι πρέπει να αναθεωρηθούν, με πολλή σύνεση, οι περιοριστικές νομοθετικές διατάξεις στον τομέα αυτόν, και να καταστούν πιο παραγωγικοί και ανταγωνιστικοί οι σπουδαίοι πόροι πολιτισμού και γνώσεων που υπάρχουν στον επαγγελματικό κόσμο· προφανώς κάτι τέτοιο θα αποτελέσει σημαντικό πλεονέκτημα όχι μόνον για τους ίδιους τους επαγγελματίες αλλά και για τις εταιρείες και τους καταναλωτές.

⁽¹⁾ EE C 157 της 28.6.2005

⁽²⁾ EE C 302 της 7.12.2004

⁽³⁾ EE C 80 της 30.3.2004.

7.4.2 Είναι λοιπόν πλέον θέμα κοινής λογικής, και όχι μόνον αρχή που έχει επανειλημμένα διατυπωθεί από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το γεγονός ότι και η παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών πρέπει να υπακούει στους κανόνες του ανταγωνισμού. Μολονότι αληθεύει ότι το οικονομικό κριτήριο δεν μπορεί να αποτελεί τη μοναδική παράμετρο κατά την αξιολόγηση της παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών, δεδομένου ότι δεν πρόκειται για απλή παροχή τεχνικής φύσης, πρακτική και επαναλαμβανόμενη αλλά για παροχή που αντιστοιχίζει δεδομένη γνώση σε δεδομένο πρόβλημα, είναι επίσης γεγονός ότι η άσκηση ενός επαγγέλματος συνιστά μία οικονομική δραστηριότητα η οποία, αν αναπτυχθεί βάσει των προβλεπόμενων κανόνων ανταγωνισμού, θα παραγάγει περισσότερη ευημερία και θα συμβάλει σημαντικά στην υλοποίηση της στρατηγικής της Λισσαβώνας.

7.4.2.1 Σχετικά με το θέμα αυτό παρουσιάζει ενδιαφέρον η ανακοίνωση της Επιτροπής «Έκθεση σχετικά με τον ανταγωνισμό στον τομέα των επαγγελματικών υπηρεσιών (1)». Πράγματι, στην έκθεση αυτή υπογραμμίζεται, αφενός, ο σημαντικός ο ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν οι επαγγελματικές υπηρεσίες για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας ως σημαντικές εισροές για τις επιχειρήσεις και τις οικογένειες. Αφετέρου, με βάση εμπειρικές έρευνες παρουσιάζονται τα αρνητικά αποτελέσματα που έχουν και μπορούν να έχουν στους καταναλωτές οι υπερβολικά περιοριστικές ή πεπαλαιωμένες κανονιστικές ρυθμίσεις, όπως εκείνες που αναφέρονται στις τιμές, στην διαφήμιση, στις απαιτήσεις εισόδου, στα αποκλειστικά δικαιώματα και στη διάρθωση των επιχειρήσεων.

7.4.3 Συνεπώς, είναι απαραίτητο να υλοποιηθεί και να επιταχυνθεί η διαδικασία μεταρρύθμισης. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να τηρήσει τη δέσμευσή της για τη δημοσίευση εντός του 2005 μίας έκθεσης όσον αφορά «την πρόοδο που σημειώθηκε στην κατάργηση των περιοριστικών και αδικαιολόγητων κανόνων» που προαναφέρθηκαν. Υπενθυμίζει εξάλλου ότι στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή ανέλαβε δέσμευση να εξετάσει επισταμένως τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του επιπέδου των κανονιστικών ρυθμίσεων, των οικονομικών αποτελεσμάτων (τιμές και ποιότητα) και της ικανοποίησης των καταναλωτών.

7.4.4 Ταυτοχρόνως, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της απόφασης του Δικαστηρίου της 9ης Οκτωβρίου 2003 στην υπόθεση *Consortio Industria Fiammiferi* διά της οποίας αναγνωρίζεται στις εθνικές αρχές το δικαίωμα να μην εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία που υποχρεώνει τις εταιρείες να τηρούν στάση αντίθετη με τα όσα ορίζει το άρθρο 81 ΣΕΚ.

7.4.5 Τέλος, πρέπει να προωθηθεί η πιο ενεργή και συνειδητή συμμετοχή των ενδιαφερόμενων ομάδων στη διαδικασία μεταρρύθμισης.

7.5 Πολυφωνία της πληροφόρησης και δικαίωμα στον ανταγωνισμό

7.5.1 Στην XXXIIIη έκθεσή της σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού, η Επιτροπή αφενός τονίζει ότι η διατήρηση και η ανάπτυξη

της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης και η ελευθερία της παροχής και της λήψης πληροφοριών είναι θεμελιώδεις στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως συστατικές αξίες της δημοκρατικής διαδικασίας και αφετέρου επισημαίνει ότι ο έλεγχος επί της συγκέντρωσης των μέσων ενημέρωσης αποτελεί κατά πρώτο λόγο αρμοδιότητα των κρατών μελών. Η εφαρμογή των μέσων της πολιτικής ανταγωνισμού στον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης, προσθέτει η Επιτροπή, αποσκοπεί απλώς στην επίλυση των προβλημάτων που εγείρει η δημιουργία ή η ενίσχυση των δεσποζουσών θέσεων στις συναφείς αγορές και ο αποκλεισμός των ανταγωνιστών από τις αγορές αυτές. Κατά την ΕΟΚΕ η διάκριση αυτή, μεταξύ καθηκόντων της ΕΕ και καθηκόντων των εθνικών κρατών παρουσιάζεται, αφενός, αρκετά ασαφής και, αφετέρου, αφήνει οπωσδήποτε ανοικτά ορισμένα σημαντικά ζητήματα:

— αξίζει να υπενθυμιστεί ότι τα διάφορα κράτη μέλη έχουν υιοθετήσει διαφορετικές νομοθεσίες και προσεγγίσεις με απώτερο στόχο την εναρμόνιση που η Επιτροπή άρχισε να επιδιώκει το 1989 και το 1997 με την οδηγία «Τηλεόραση χωρίς σύνορα», η οποία θέτει στόχους όχι μόνον οικονομικής αποδοτικότητας αλλά και σεβασμού της πολιτισμικής ποικιλομορφίας, της προστασίας των ανηλίκων, του δικαιώματος απάντησης, κλπ.

— πρέπει επίσης να γίνει διάκριση, εντός του πεδίου των μέσων ενημέρωσης, μεταξύ των γενικών αντιμονοπωλιακών διατάξεων και εκείνων που αποσκοπούν στην προάσπιση της πολυφωνίας της πληροφόρησης. Η εφαρμογή των κανόνων περί ανταγωνισμού είναι θεμελιώδης όχι όμως και επαρκής προϋπόθεση της πολυφωνίας. Σε αντίθεση με ένα ανταγωνιστικό καθεστώς στο οποίο η ισχύς κάθε εταιρείας στην αγορά αναμετράται με την πρωτοβουλία και τη δραστηριότητα των ανταγωνιστριών εταιρειών, η προώθηση και η προάσπιση της πολυφωνίας απαιτούν τη ρητή αναγνώριση του δικαιώματος των πολιτών να τίθενται αποτελεσματικά στη διάθεσή τους ανεξάρτητες πηγές ενημέρωσης και εναλλακτική και ενδεχομένως διαφορετική πληροφόρηση, ένα δικαίωμα που πρέπει να προστατευθεί σε όλα τα επίπεδα

— τέλος, η διαδικασία της προοδευτικής σύγκλισης μεταξύ των τηλεπικοινωνιών, της ραδιοτηλεόρασης και των έντυπων μέσων καθιστά περίπλοκο τον εντοπισμό των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών που οι διάφορες αγορές τείνουν να αποκτήσουν. Εάν η εν λόγω διαδικασία δεν γίνει σωστά αντιληπτή, υπάρχει κίνδυνος να μειωθεί η αποτελεσματικότητα των κανόνων ανταγωνισμού και να πληγεί η αρχή της πολυφωνίας.

7.5.2 Το νέο ευρωπαϊκό σύνταγμα θα διευρύνει σημαντικά την εντολή της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι, εντός του νέου νομικού πλαισίου, η Επιτροπή θα μπορέσει να ασκήσει με μεγαλύτερη πυγμή τα καθήκοντά της στον τομέα της καθοδήγησης ή/και της άμεσης παρέμβασης για την προάσπιση και την ανάπτυξη της ελευθερίας και της πολυφωνίας της πληροφόρησης.

Βρυξέλλες, 9 Φεβρουαρίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

(1) έγγρ. COM(2004) 83 τελικό, της 9.2.2004.